

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Provinces un mes 0'25 Ptas.
Estranjé un any 6'00
Número corrent 0'05 cents
No retornaràs els originals.

Direcció y Redacció: Arribal 6 - pala.

Buzón: Kiosko, A. Cabrices - Cort.

Domicili de «Es Masclle Ros»
EUREKA: Consejo de Ciento 336
BARCELONA

Setmanari bilingüe inimich de ses penes y amich d'es bon humò

Impresiones de mi destierro

VI

Es preciso conocer los sinsabores de la vida, para saborear las delicias que la misma nos brinda.

En Julio de 1914, (cuando yo era pobre ¡Caray! por no tener ningún vecino millonario,) visité por vez primera la espaciosa Ciudad Condal, donde mis encalladas manos acostumbradas al trabajo manual, dieron producto en fundiciones y zapaterías, mas como los jornales escaseaban, al declararse la Guerra Europea se sucedió el ultimatum de S. M. El Tifus y como que es *tots volaven baixos*, no me faltaron amigos a quienes sus alas les permitían volar más alto, y, gracias a ellos no tuve que privarme de presenciar una corrida de toros, una comedia, unas carreras, un baile; ni de absorber un mantecado o un doble de cerveza.

Hoy, que gracias al apoyo moral y material del millonario vecino, disfruto un destierro y *la ball bastant grassa*, no puedo menos de recordar los bohemios tiempos del 1914.

La casualidad me ha puesto frente a mi íntimo amigo y paisano Bricio Bríton. Muchacho instruido, educado y de buenos sentimientos, a quien el azar hale destinado por morada, uno de los barrios más aristocráticos en el casco viejo de Barcelona.

Allí vive mezclado con sus amigos, querido de todos y defendido por todos; arriesgase la vida a cada momento, haciendo frente a las chulerías y fanfarronas de sus vecinos, los habitantes de la barriada del *Mitjdia*.

Bricio el elegante, Bricio el discreto, Bricio el mallorquín, confundido entre el cosmopolismo farreante del mite y saca. Alegre como siempre, modestamente vestido no diferenciándose por su aspecto entre los demás, es respetado de todos los a quienes la estúpida Sociedad apodales con el mote de «trincheraires», y a los cuales yo titulo desheredados de fortuna, huérfanos del lujo, ausentes del orgullo y divorciados de la hipocresía.

Los llamados «Trincheraires», son mal mirados y perseguidos únicamente por buscar lo que necesitan para pasar el día de hoy, los titulados «Hombres de Estado», gozan completa libertad para poder sin trabas robar del Tesoro Público, dirigen, son respetados y bien retribuidos.

A los verdaderos materialistas que no ambicionan riquezas, que no persiguen bienestares, que no anhelan sino lo puramente necesario para la vida, a estos inseparables amigos de Bricio Bríton, el viernes pasado les obsequiaron con un modesto banquete.

A las once en punto de la noche, entré en el Bar de «Can Bartumeu» (calle Monserrat 4) acompañado de varios paisanos míos, que, secundando la iniciativa, adhirieronse moral y materialmente.

Unos treinta comensales tomaron asiento, y en medio de una salva de aplausos, fué recibida la monumental sartén de *frit mallorqui* que engullimos y saboreamos entre trago y otro trago del insuperable vino d'*El Bartumeu*.

El champañ que fué regalado por el dueño del establecimiento, hizones desbordar en alegría, cantares flamencos y poesías a los asistentes, quienes corearon vivas a Mallorca sin Maura, dándose por terminado el acto sin que se registrara el menor incidente.

He aquí una página que se habrá grabada en mi memoria para no borrarse jamás: Celebrar una cena en el barrio *peligroso* (según la supersticiosa clase acomodada) y con seres *peligrosos*, sin que el peligro asomara la cabeza.

Sirvan de homenaje los presentes renglones, lo mismo para Bricio Bríton que para sus compañeros, pues demostrado queda que más fácil es cobijarse un cora-

FOCH Y FUM

Anunci a n'es FOCH Y FUM.	
(Per setmanes y amb variació)	
Plana entera (prosa o vers).	100 Ptas.
id. mitja	60
id. cuarta part.	35
Versos de 10 retxes, «dècima»	2
id. 5 id. «quintilla»	1
Amb prosa CINCH centims per paraula.	

(Tirada: 4000 exemplars)

zón leal y honrado bajo la andrajosa blusa de un «trincheraire», que bajo la bien cepillada levita de un estúpido burgués o de un ambicioso millonario.

JORGE MARTÍ ROSELLÓ.

Barcelona Julio 1919.

Mala interpretació

Ses derreres que tenia en D. Nicolau, aquell llenterne qui el veien sempre per tots es cines de Palma, y regularment está dret y en sa mà esquerra dins sa butxaca d'es calsons.

Heyá que tení en conta que per mes que sia caprichós, sa gasta sa pesseta, pues a caseua te molts d'operaris y es sa casa que trabaya mes lluna de Mallorca.

El ma vatx trobà dilluns passat dins es «Cine Monumental» d'es carré de Sant Pau, mentres feyen sa colossal pel·lícula «Lujuria».

—¿Quin señal D. Nicolau?
—Hola, amigo! ¿Que ets tu?
—¿Quin vent t'ha duit per Barcelona?
—Vench a serçá un culé.
—¡Y are!
—Homo, a Mallorca no n'hi ha cap que hem servesa.
—¿No va de bromas?
—Bromas? ¿Qué hen saps cap de bó per aquí?
—Aquí heyá de tot y molt.
—Per axó he vengut y no m'hen vatx que no el tróbi.
—Si vol que jo n'hi enseñi un parey....
—Ma ferás favó y to pagaré bé.

Sortim d'es cine y mos n'anam p'és carré d'es Siti y de Mitjdia, ahont trobarem en *La Caramelita* y en *Carmen Flores* qui drets a un cap de cantó esperaven es partits.

—Vantequits dos. (Vatx di a D. Nicolau.)
—Tots dos heu son? (Preguntá es llenterne.)

Mos hi arrembarem y totduna en *Carmen Flores* diu a D. Nicolau agafantli una mà:

—¿Que quieres hermoso?
—Nos buscas a nosotros, ricos? (Afeix en *La Caramelita* fent una moixonia a n'es meu acompañant, per lo que D. Nicolau, extrañat, ma digué a mí a cau d'o-reya:)

—No ma convé durmén cap d'es dos.

—Aquests son de marca acreditada, que es lo que vosté serca, segons m'ha dit dins es Cine.

—Pero aquest penitiat, aquests modos, aquest mené y aquesta olé de polvos que fan, ma demostren que tenen vicis y si los m'hen duch a trabayá a cameua ma revolucionarán es tallé.

—¿O los s'hen vol du a caseua?
—Está clà, jo t'ho he dit.
—Però, y Doña Felipa sa seuña señora.....
—Ja heu sap que he vengut per axó.
—D. Nicolau, vosté perd es cap.

—Y ahont puch anaró a cercá millo que aquí? Jo sé que a Barcelona tots ets operaris son especialistes amb'una sola feina y are resulta que he de fé mil regadores per s'Ajuntament y com que a Mallorca no heyá cap llenterne que sàpiga fé un cul perfeccionat...

—Vol di no serca un.....?

—Jo lo que he de manesté es lo que Mallorca anóra a dins s'art de llenterne.

Necessit un bon culé per fe culs de regadora.

Ja heu val! Encare hen veurém de mes grosses.

CAP VERJO.

Rambla de Caneletas (Barcelona) — Juriol — 1919.

D'INCA

FOCH Y FUM per tots es qu'in vulguen.

Reunits tenim a nostros administradós dia 10 Juliol 1919; únicament asi teixen tres Senys Concejals y, després de aprovada y firmada s'acta anterior, nostre Alcalde manifesta que los matarifes de viram sembla que s'han declarats amb'huelga y deixen de matá y posar a la venta (com era el seu costum) les mercaderies de referènci, tot això degut a medides que sa salubridad aconseyen y en tal cas, esta fent gestions per surti a nostre mercat de tan indispensable genero, per medi de una taula reguladora cuvas manifestacions son d'el agrado de los Senys Concejals presents.

Després tracten de los festejos que amb'obsequi a los patrons de nostra Ciutat Abdón y Senén pensen celebrar el corrent any i finalment el S.º Reus diu que te entre mans un negoci en so fi de acleará certes dutes no li es possible esposarla a sa consideració de nostre Consistori; sa tracta de queixes que li han esposades qui relacio tenen en sa recaudació de consums pero no pot, de moment, justificarles deixant la seva peroració per altre dia.

Nostre Alcalde (en molt bon acert) li diu que agrairà a n'el Señor Reus y a tot Ciutadà Inquiero vijili, y n'toda sa mes insignificant falta, los agrairà també siga denunciada per escrit, a cuyas denuncies dedicarà totes les seues energies imposant el correctiu a quien faltare.

El Señor Reus insisteix que com a Señor Concejal te facultats per ferhó de paraula en plena sessió y s'Alcalde en criteri serrat manifesta que no permetrà comedis y tractants de faltas, serà indispensable ferhó per escrit y respondent en la seva firma.

Entre un altre Señor Concejal y no haventhi mes asuntos a tractar se levanta la sessió.

Tiempo empleado tres cuarts d' hora.

BARBÓ.

NOTA: La setmana qui vé, anirà sa venta d'es TRASTOS d'en Maura o siga sa disolusió de sa Sociedad Maurista y venta d'es mobiliari.

Comandant en Maura (1) vendrà es trastos los mauristas Inquerors!

POBRES de POBRES!!

Dato demostratiu de com está sa política MAURISTA Inqua.

De Costitx

A n'aquest petit poble nostre, ahont la tan poch segons es di d'alguns tenguem una Santa; are segons es di d'alguns altres, estam sposats a tem un Sant, o mes ben dit, a poré contempla es seus estupendos miracles.

Sa tracta, idó, que fa uns cuants anys vengué el Pare Cerdà a donarros una conferència sobre sa fundació a dins es nostre poble de sa tan célebre Caixa Rural; y sa va sobre espresa tan bé, que ja tenim lo millor d'es nostre vesindari en moviment, y vengan reunions y a nombrar juntas, avon no faltaren Vicari y Capellà, y ja tenim una Caixa, y vengan socios, y venga a duri dobbés y a freurerne, en fin, un verdadero moviment.

Sa va nombra Caixe, a n'es dignissim y de felis memòria S.º Riera, el qual sa tracta divinament be; per mes que cualcu diga lo contrari; però avent de sesa aquesr señó en so tan ben desempenat càrrec, no sabem si per unanimidad o per majoria de vots, sa nombrá per sustituirlo a un'altra dignissim o lo que sia Señó, el qual en so seu primé balans sa va sebra desarrolla tan bé, que en so escrit o reseña, que sorti a demunt s'«Almudaina» y que per cert jo en molt de gust guardo, hasta sa lletjien paraulas ofensivas p'és seu antecessor Andreu, y sa prometien grosos rendiments per lo susecxiu. Fa tres anys, mesos y dies que tenim tan afamat Caixé, y també fa mesos que o per haverse feta p'ó, o per have tengut entendiment de Fransina, uns cuants socis demanaren en tot Reglament se los das de baixa, de lo que no demostra està molt content es qui per ventura are pagaria qualca cosa haverlos imitat, l'amón Saqué, que segons diuen ha estat uns cuants dies dins un veritat fogaró, per ses insistent rumors que corren de que a sa Caixa Rural heyá no sa diu clà es que, y fins are no sa veuen mes que escolts, homes que van y venen, comissions a aquí y allà y moviment, però es mils, no diuen per hont son.

No trobau l'amón Saqué, que ferán mes bons con-

(1) A les hores encara estava a n'es podé.

tes aquells cuants qui s'esborraran, que vos qui feyau tant de renou y fins y tot no se que mes volieu fe? Encara que aquest rum, rum, no mes siga charrera d'es bárbaro populacho y que com segóns va di es cèlebre Caixé es dia que vos cridavan vivo tot estiga clà y el corrent, nomes per lo malament que ja heu estat. ¿No es ve, que pagariau qualca cosa per haverlos imitats? Que trobau. Porem está tan tranquil com vos feyan creure a vos y vos voliav fe creure a n'ets altres? Pobre homo, per una part vos compatesch y compatesch tots es qui hajen de pegá un golpet a n'aqueixa purga pero per s'altra y encara que puga ese jo un d'es ferits, estich molt content, pues sa vorá si aquest tan honrat Caixé es digna de du es gran Pendon presidint ses principals procesos, ana esmitx d'el Senó Rectó y Vicari cantant es Santo, Santo y tantes y tantes autres coses per l'estil, o si el contrari, sa mereix que li treguen ses braguetes, li penjin una llauna allá ahont no vuy di y acompañantlo en cons y esquellas li fasen fe un parey de voltas per tot es poble y llevó li fa en lo que ell mateix faria a qualcun altra qui sa trobás a n'es seu lloch.

Per avuy basta, pero tots es qui vulgan enterarse d'es curs d'aqueix rum, rum, que llevesquen cada di venres es FOCH Y FUM.

Es fiy d'un Caixé Ruralé.

ESTELLICÓNS

Entrevistes en so desterrat

D. Blay Almenar y D. Toni Pascual duo cocineril molt popular a n'aquesta terra autonomista. Es primé fa festa dia 3 de Febré y es segón hen fa cuant no te feina. D. Toni es fujitiu, chofer caramelero intim amich d'un mascle semi-hembra que diu: —*Ayl Voy a morir tísico como la Dame de las Camelias de tanto trabajar.* Don Bricio Brínon que pér escriure es seu nom y llinatje sols emplea una dotzena de lletres, sa familia churrera, (aquelle que cada any p'el Ram posa sa caseta de churros es cap devall de la Rambla y are la te a Barceloneta essent sa que te mes fama ja que en sos seus churros es churrires s'espassen sa fam, D. Eliseo Riquer catalá que may está trist porque viu a Son Alegre y na Francisca Alou del Terreno que ha passada una tempora rabiosa entre noltros a causa que li ha sortit es caixal estramé. Prou per avuy.

Caragols sempre caragols

*Acompanyats o totsols
no vos na penediréu
pues vos fan uns caragols
molt millós que es robiols
que es morros vos lleparéu.*

BONS AMBES

De Santañy

A medida que mos acostám a Sant Jaume, festa d'es nostro poble, com sa diu qu'enguaný ses famelles han de pagá es jelat, anam notant que ja comensem a despreciá es mascles.

Efectivament dijous dia 10 cuant en Juan Confit acompaña na Catalineta ja vérem qu'ella semblava un ca de bou rabiós. Ella li digué:

—¿Que ta passa res de nou que fas tan mala cara?
—¡O ma passa o no ma passa! Sa questió es que pots anartén.

—Pero, ¿perque?
—Perque ses nostres someres no van d'ase.
—¡Y tu ma dirás áse!

—No som jo qu'heu dich sinó es poble. Un dia d'aquests volien posaré forradures y jo trop que t'estarien be.

—Catalina trop que has canviat molt.
—Lo qu'estich es cansada de sentirte bramá.

Y aquí parteix en Confit

cara trista, empagaida....

Un qui heu sap tot.

De Buñola

Ayuy va es recalte pa ses dues estufades que ja anunciam la setmana passada s'altra les cuales sa creuen que ningú les pot escopí a devant. Però avuy a pres sa paraula es Cabo Bufot y declara solemnament que inclusive vos escopirá a sa cara si vos torna coi altra conversa ofensiva y conste que ja van dues. Conste, pues, que si ma tornau fe agafá sa ploma vos succehirá lo que vos vaitx di de *«el gallo de Morón»*.

Y vos dich per despedida
y porque no vos quixeue
que si torn alsá sa vén
tench po de passá sa mida.

Es Cabo Bufot.

De Génova

A n'aquest poble el señor Rectó en compañía d'altres señors y de ses nines donaren una funció a benefici d'aquestes per aná a fe un diná, convidades p'es Rectó, pero sa convidada va essé d'es seus dobbés segóns sa desprén d'es contexto, ja que fetá una funció quince dies antes a benefici seu, tinguieren que fe aquesta per-

que es Rectó les convidads. Y encara dirán qu'hey ha beneis!

A dita funció aquest Rectó fe un discurs diguent:
1.º Qu'es descans dominical era posat per no fe feina y per aná a fermós s'âmina neta perque la duim molt bruta,

2.º Qu'ets homos esperavem es diumenge per mudarmos sa roba y aná a ses cases dolentes enlloc d'aná a ses funcions de l'Iglesia.

Convenia que aquest Rectó n'os posás tant en so poble y no confongués es teatros en ses cases de Deu, de lo contrari hey haurá Foch d'es qui crema y Fum d'es qui mascara.

Un âmina bruta.

Al Tibidabo amb automóvil

Perque pogués jutjá sa potencia, comodidad y seguridad, convidad p'és seu propietari Sr. Antich vatx assistí a ses proves a que va essé somés es luiós automóvil que ha de fe sa travesia de Palma a S'Arracó, el cual serà s'orgull d'ets Arraconés y s'enveja d'es qui no el pugan utilisá.

En sa rapidés que pujá ses delicades costes de Vallvidrera fins a n'el Tibidabo y en sa seguridad que baixá per La Rabassada, no heu pot se ningún coche sinó aquest.

Ja podrán admirarlo
pajesos y ciutadans
que viatjarán en descáns
desde Palma a S'Arracó.

Es Mascle Ros.

Cine «La Protectora»

*Allá hey va es públich en pleno
y essent gran no están estrets
encare que hey haje lleno
pues vos dona qualca estreno
que vos deixá es cabeis drets.*

De Binisalem

P'és carré de Bon Ayre hey viuen dues joves vehinades que necesiten fumigarés en FOCH Y FUM per veura si s'aturaran de criticá el proxim, qu'es s'únich caire bo que tenen. Ara han pres com a cap de turch un jove que te mes vergona qu'elles.

Valga de primé avis, si no produex efectes, pitjárem.

Per acabá vos diré
que si es vostre marnulá
fins ara vos ha dit be
ja mes no vos hi anirá
perque FOCH Y FUM daré.

Un vigilant d'es barrio.

D'Algaida

Convidám a tots es foch y fumofils y damés aficionats al arte a una gran festa que sa fará es dia de Santa Juliana, o sia dos dies después de Sant Jaume, dia 27, en so correspondent permis d'es nostro Alcalde y si es temps no hu impideix.

A les sis d'es demati hey heurá diana per una banda de música y, entre números mes importants, s'orbaixa correuges d'homos a peu, correuges de bicicletes y correuges de cintes, ahont sa disputarán importants premis, entre ells un regalo de sa casa Darder Hermanos de Palma acabant en ball y fochs artificials. A ses correuges hey podrá prendre part tothom qui vulga mediante s'opportuna inscripció.

Nota particular d'es Corresponsal: Tot aquell qui encara no ha pagat es trimestre que fassa el favo de paga de lo contrari sitarém noms.

Aquel d'es nas llarach qu'encara no ha pagat s'altra corresponsta, qu'entengui que si no s'amolla l'hey estirarém.

¡Tothom ja el coneix!

*Fenómeno d'es trebay
és es populá pintó
el cual no descansa mai.
Cercáu tots en Tomeu Gay
per carro o per carretó.*

Fum d'ets Hostalets

Per aquí tenim un *frare* escultó qu'es tant ditxós com tota aquesta gent que du picarel es dia de ses processos.

Antes volia essé capellá pero avuy en dia ha comprés qu'en s'hivern fa molt de fred y despues de camviá d'ideas ha tengut s'acerd de trobá una jova y una tia que si sa jova está xiflada d'ell mes hey está sa tia encara. Tant es així que cuant va a veuleré troba taula parada. Ultimament en compromís d'es seu ofici ha tengut que aná per uns cuants dies a fe feina a un poble y es veinats per consolarles si han haguts de posá pues totes dues ploren pitjó que dues Magdalenes y si prest no ve tenen es projecta d'aná a veraneá amb'ell per mutuament consolarse.

Un qu'heu vey.

Vos ho dich com a consev

Tant per menjà com dormí
no heyá puesto mes segú
que sa Fonda d'el Perdi
y si no heu creis anauhi
ja que heuréu de repetí
y parroquians vos feréu
perque creis que menjeréu
menjà de primera bona,
y de l'amo y sa madona
es bon tracto agrahiréu.

Juan Sansó

Fogatera

En Tonet es Consul s'altre dia de pajés sa dona conta d'es papé trist que desempeñava y deixá na Ma-rieta en planto.

Sa diu qu'ell figurava com a novio y ella s'entenia (per escrit) amb'un polló de *armas* tomar que viu a fo-ra Mallorca. Per venjarsé de na Marieta s'ha posat a festetjá una jova que també nom Maria y te dos novios, en Bernat y en Rafel. Es primé resideix a France y en Rafel a Palma. En Rafel mya, en Bernat escriu y en Toní fa de *tonto*.

—A Toni, nonil. Si ta cases ta regataréun un xot.
—Dos amichs.

D'Artá

P'és carré de Son Servera ja marchen amb'aeroplano y si no muden de posehi feréun unes fotografies tant ben detallades de tots es renoués y renoueres que se-rán de veura. No seria mal que s'Autoridad prengués part en s'asunto y així s'evitaréun disgusts personals y familiaris.

Atlotetes que anau de bullà, procurau de mirá en so qui la feis y així no vos molestaran a démount es FOCH Y FUM que aquest heu diu tot y ben clà perque ses bulleres estiguen alerta a n'es *meneo* y no venga es cas d'haver de fe padrins de corrugada. A voltros, morenetes y roses vos ho-dich, tencau es grifó per pò de moscats que ses picades soien venia madurament. Si sortiu de ronda o anau per corrals teniu en conta que s'estopa arran d'es foch s'en-cén y a tals cremades no les curen ni s'herba de matà rates ni es menjà nisperos a les fosques.

Y avisam que pronta sa publicará un romanso de ses famelles d'es Cós.

Es Bobo.

Romanso de Samany

A n'en Roig, per comensà, cabessó y brilla a masté perque va molt falegué y n'ol porém arega. Cuant el tendrem arega-nirém a veure es ferré y a n'es mestre ferérem fe ferradures com un plat perque el mos ferriguen be. En tenilló ja ferrat y en ses gornicions po-sades el posarem de vegades a n'es carré enganxat. Y en Roig tirarà a devant per aná a c'as trajiné si comandes heu de fe ell serà bon viajant.

Mes de cent quintas de carga er. Roig volgué trajiná y no hu va pore arribá ell y sa seu comparsa, comparsa desconeguda son tots aquests jovenets tots gorans y goranets, animals de ferradura, volen fe sa seu vasa y cuaducí d'ells es gandul, un totsol te es nom de mul y tots ets altres nom d'ase.

Jo ja estava molt cansat, Roig, de sentiré bramá y un dia hem vaix destorbá per comondrà aquest glo-

sat. Si de mi tornau xerrá serà un poquet mes sobrat!

Un soldat de Juriol.

De Binissalem

En motiu de haversé publicat a n'es setmanari «Xerrim» de Solle y a n'es número 112, un article firmat p'en *C. Marí* atacant en mentides sa meua moral y referintse a un'altra persona que no hi importa citá, contest, que si aquest animalet que fa abús de sa paraula vol detallá clarament y en veritat lo que sapi de mi entonces li contestaré en modos y formes, pero al entrant milló faria si sa cuidava d'es seus assunts particulars, en los cuales no m'hi pos, salvo si m'obliga a can-tá mes clà que un rossinyol.

Y conste que ma queda molta tinta a n'es tinté, pa-pé d'escriure y una ploma molt llarga disposta a fe ooni es bech a n'aquest canari.

Es señoret escrivá de sa Sabateria.

Una peritat vera

Heyá que veure es calsat que fan a C'an Estarellas tant per masclles com famellas el cual dona un resultat tant bò y tant garantiat que a mes d'esse una hermosura no ha masté may compostura perque no s'espèña may y cuant vulguéu feis s'ensay que el ven amb gran baratura.

68

Colón 68